

โครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐
(โครงการต่อเนื่องจากปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๕๙)

หลักการและเหตุผล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นโครงการที่ปรับเปลี่ยนมาจากโครงการตามนโยบายแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับเกษตรกรด้วยการจัดทำแปลงเรียนรู้ควบคู่การผลิตเพื่อเลี้ยงชีพ โดยทำการคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพและเหมาะสมมาดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อใช้เป็นพื้นที่สำหรับดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรให้เกษตรกรในชุมชนที่ไม่มีที่ดินในการทำกิน ให้เข้ามารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ในการทำการเกษตรและร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร รวมทั้งมีการแบ่งปันผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบแนวทางดำเนินกิจกรรมโครงการฯ ให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้องกับการปฏิบัติ โดยยังคงกำหนดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพเกษตรกรร่วมกันของเกษตรกรหรือผู้สนใจปรับเปลี่ยนอาชีพมาทำการเกษตรในลักษณะนำทำน้าพา (learning by doing) โดยเน้นการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเกษตรกรและผู้เข้าร่วมโครงการฯ จะได้กำหนดแผนในการเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมและการสาธิตเพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำการเกษตรที่เหมาะสมกับความต้องการของตนเอง และใช้พื้นที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ที่มีอยู่ทั่วประเทศเป็นแหล่งในการเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน

การดำเนินงานที่ผ่านมาศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เข้าร่วมโครงการฯ ไปแล้วมากกว่าจำนวน ๑๖๐,๐๐๐ ราย โดยจากการศึกษาพบว่า หลังจากผ่านการฝึกอบรม ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ร้อยละ ๙๙.๔๐ มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติใช้ ร้อยละ ๘๕.๓๐ ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมโครงการฯ สามารถลดหนี้สินลง มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอกมีการสร้างรายได้หลักและรายได้เสริมให้กับครัวเรือน รวมทั้งยังช่วยสนับสนุนฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างความสามัคคีในชุมชน ครอบครัวมีความสุขเพิ่มขึ้น ชุมชนมีความสุขอีกด้วย (ผลการศึกษาโดยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี พ.ศ. ๒๕๕๘)

ปัจจุบันกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยังคงกำหนดนโยบายสำคัญในการพัฒนาภาคการเกษตรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และปรับแนวทางการดำเนินงานโครงการเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ซึ่งยังคงความต่อเนื่องของการน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคง และยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ดังที่ได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) จึงได้ดำเนินโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน เพื่อพัฒนาเกษตรกรอย่างต่อเนื่องในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐

วัตถุประสงค์

เพื่อเสริมสร้างความรู้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรและฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมสาธิตแบบมีส่วนร่วมให้ผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีความรู้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้

พื้นที่ดำเนินการและกลุ่มเป้าหมาย

พื้นที่ดำเนินการ : ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ ๑๑๐ แห่ง ทั่วประเทศ

กลุ่มเป้าหมาย : เกษตรกรและประชาชนที่ต้องการประกอบอาชีพเกษตรกรรม จำนวน ๓,๓๐๐ ราย

ผลลัพธ์และผลกระทบของโครงการฯ

๑) ผลผลิต (Output) ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ๓,๓๐๐ ราย ได้รับการเสริมสร้างความรู้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ และฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมและการสาธิตแบบมีส่วนร่วม จากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน

ตัวชี้วัด จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ที่ได้รับการเสริมสร้างความรู้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรและฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมสาธิตแบบมีส่วนร่วม จากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน

๒) ผลลัพธ์ (Outcome) ผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปปฏิบัติใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำการเกษตรได้

ตัวชี้วัด ร้อยละ ๘๕ ของจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการฯ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติใช้ได้ โดยมีวิธีการคำนวณ ดังนี้

$$\frac{\text{จำนวนผู้ที่เข้าร่วมโครงการฯ ที่สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติใช้ได้} \times 100}{\text{จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการฯ ที่สำรวจตามหลักสถิติ}}$$

ระยะเวลาดำเนินการ

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ (ตุลาคม ๒๕๕๙-กันยายน ๒๕๖๐)

สถานที่ตั้งโครงการฯ

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนที่เข้าร่วมโครงการฯ ใน ๗๖ จังหวัดทั่วประเทศ

ขอบเขตและวิธีการดำเนินงาน

๑) การคัดเลือกศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน

ให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทำการคัดเลือกศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตามแนวทางที่กำหนด เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติการดำเนินกิจกรรมสาธิตให้กับผู้เข้าร่วมโครงการฯ รวม ๑๑๐ แห่ง ทั่วประเทศ

๒) การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการฯ

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกเกษตรกรตามแนวทางที่กำหนดและยังไม่เคยเข้าร่วมโครงการฯ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ (เนื่องจากเป็นปีที่ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบแนวทางการดำเนินงาน และมีการจัดทำข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้) ให้เข้ารับการฝึกอบรม และให้กำหนดเป้าหมายเกษตรกรในการจัดฝึกอบรม แห่งละ ๓๐ ราย

รายละเอียดค่าใช้จ่าย

งบประมาณ/ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ๑๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท

[illegible]

หมายเหตุ : ๑) ทุกรายการในข้อ ๑ สามารถถ่วงจ่ายได้ ยกเว้นข้อ ๑.๖ ค่าพัฒนาปรับปรุงแปลง/สาธารณูปโภค หากไม่มีการใช้จะต้องส่งคืนกองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๒) รายการข้อ ๑.๗ ให้เบิกจ่ายตามระเบียบราชการที่กำหนด แต่ไม่เกินรายละ ๕๐๐ บาท ตลอดระยะเวลาการฝึกอบรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ได้รับการถ่ายทอดความรู้และฝึกปฏิบัติ สามารถดำเนินกิจกรรมการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงได้ตามลำดับขั้น
๒. ผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีทักษะในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับสมาชิกและชุมชน ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาการดำเนินกิจกรรมร่วมกับสมาชิกและชุมชนของตนเองได้ต่อไป
๓. ทำให้เกษตรกรได้รับความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามภูมินิเวศและภูมิสังคมเกิดความภูมิใจในอาชีพรักและหวงแหนในถิ่นฐานของตนเอง
๔. สร้างโอกาสในการพัฒนาความร่วมมือและสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน
๕. มีแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงานในชุมชนที่มีศักยภาพ และสามารถแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรในชุมชนได้

แนวทางการดำเนินงานโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐

๑. การบูรณาการกิจกรรม/โครงการ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยังคงให้ความสำคัญกับการบูรณาการกิจกรรม/โครงการ ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ตามกรอบแนวทางการบูรณาการที่กำหนดไว้ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ ใน ๓ ด้าน ดังนี้

๑.๑ การบูรณาการด้านพื้นที่ โดยให้พิจารณาให้ความสำคัญในการคัดเลือกศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนที่เข้าร่วมโครงการฯ ในพื้นที่เดียวกับการดำเนินกิจกรรม/โครงการภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานร่วมบูรณาการในลำดับแรก

๑.๒ การบูรณาการด้านภารกิจ โดยพิจารณาการบูรณาการภารกิจ/กิจกรรมที่มีลักษณะเดียวกัน หรือสามารถสนับสนุนซึ่งกันและกัน ของหน่วยงานร่วมบูรณาการ เช่น การให้ทุน การประชุมให้ความรู้/ศึกษาดูงาน การพัฒนาระดับหมู่บ้าน/ชุมชน การก่อสร้างและสาธารณูปโภค และการประชาสัมพันธ์จัดทำสื่อ เป็นต้น

๑.๓ การบูรณาการด้านการมีส่วนร่วม โดยให้พิจารณาการบูรณาการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา การประชุมทำความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ และการติดตามผล

กลไกการบูรณาการกิจกรรม/โครงการ ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ใช้คณะกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับจังหวัด/อำเภอ หรือ ศอ.บต./ศบอ. ในกรณีที่เป็นพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือคณะกรรมการอื่นใดที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการกิจกรรม/โครงการในจังหวัด

๒. กิจกรรมและแนวทางการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน

๒.๑ การคัดเลือกศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน

ให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อทำการคัดเลือกศูนย์ฯ จังหวัดละ ๑ แห่ง โดยเป็นศูนย์ฯ ที่มีศักยภาพ มีความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการฯ และยังคงเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้และศึกษาดูงานแก่ประชาชนโดยทั่วไป ณ ปัจจุบัน โดยพิจารณาศูนย์ฯ ที่เข้าร่วมโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นับแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๘ – พ.ศ. ๒๕๕๙ หรือศูนย์เรียนรู้ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อเข้าร่วมโครงการฯ เป็นลำดับแรก โดยขอให้เจ้าของศูนย์ฯ (พื้นที่)/ผู้มีอำนาจ ลงนามในแบบฟอร์มให้ความยินยอมใช้พื้นที่ศูนย์ฯ เพื่อดำเนินกิจกรรมตามแนวทางที่สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด ตามแบบที่ ๑๐ และให้เกษตรและสหกรณ์จังหวัดแจ้งรายชื่อศูนย์ฯ ที่ได้รับการคัดเลือกให้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทราบเพื่อนำเสนอผู้บริหารพิจารณาอนุมัติ

สำหรับจังหวัดที่ต้องการเปลี่ยนพื้นที่ดำเนินการ นอกเหนือจากแนวทางที่กำหนดขอให้เกษตรและสหกรณ์จังหวัดพิจารณาความพร้อมของพื้นที่ใหม่ และความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางที่ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดไว้ โดยขอให้ชี้แจงเหตุผลความจำเป็นในการใช้พื้นที่ดังกล่าวในการดำเนินกิจกรรมโครงการฯ พร้อมทั้งข้อมูลรายละเอียดของศูนย์ฯ และรูปภาพแสดงความพร้อมด้านสถานที่ เพื่อขอความเห็นชอบปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นกรณีไป

๒.๒ การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ

ให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดประสานงานร่วมกับศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน และศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ คัดเลือกเกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรมจำนวน ๓๐ รายต่อแห่ง โดยขอให้พิจารณาให้ความสำคัญกับผู้ที่เคยผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านหรือเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่บูรณาการโครงการภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดหรือเกษตรกรลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจนหรือเกษตรกรที่มาเข้ารับการฝึกอบรมเป็นหมู่บ้านหรือชุมชน หรือเกษตรกร ผู้ยากจน (ที่ขึ้นบัญชีไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตร) ให้เข้าร่วมโครงการฯ เป็นลำดับแรก ทั้งนี้จะต้องไม่เป็นเกษตรกรที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นับแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ มาก่อน (เนื่องจากเป็นปีที่ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบแนวทางการดำเนินงานและมีการจัดทำข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้) โดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสามารถตรวจสอบความซ้ำซ้อนของเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมในระบบฐานข้อมูลของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนก่อนทำการฝึกอบรม

ทั้งนี้เนื่องจากในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้ขอให้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดในการดำเนินงานโครงการที่สำคัญ ให้สะท้อนถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ จึงขอให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดติดตามเกษตรกร ที่เข้าร่วมโครงการฯ ทุกราย และขอให้ทำการสำรวจข้อมูลการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ตามแบบฟอร์มที่กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรฯ กำหนด

๒. การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน

๑) จัดทำแผนการฝึกอบรมและการฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมและการสาธิต เพื่อเสริมสร้างความรู้ให้กับเกษตรกร

ให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดประสานงานร่วมกับผู้บริหาร/เจ้าของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน หน่วยงานร่วมบูรณาการในพื้นที่และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ จัดเวทีเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจการดำเนินโครงการฯ ตลอดจนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ศักยภาพและความต้องการของกลุ่มเกษตรกรในเบื้องต้น เพื่อกำหนดแผนการฝึกอบรมในการเสริมสร้างความรู้ให้กับเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ โดยเน้นการสร้างความรู้ในการดำเนินกิจกรรมการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในขั้นการพึ่งพาตนเอง และขั้นก้าวหน้า การวิเคราะห์ความต้องการ ปัญหา สภาพแวดล้อม ทุน การตลาด การพัฒนาบุคลากร การจัดทำแผนการดำเนินงานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงตามความต้องการของเกษตรกรในด้านการผลิต การตลาด การพัฒนาบุคลากรและแผนอื่นๆ ที่สนับสนุนการสร้างความรู้ในการพัฒนาการเกษตรให้กับเกษตรกรหรือชุมชน ทั้งนี้ แผนการฝึกอบรมดังกล่าวอย่างน้อยจะต้องเป็นการเสริมสร้างความรู้ในประเด็น ดังนี้

(๑) การเสริมสร้างความรู้ในการปรับแนวคิดในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเข้มข้น ไม่น้อยกว่า ๖ ชั่วโมง เพื่อให้เกษตรกรเกิดความตระหนักและมีความเข้าใจถึงความสำคัญของการพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเป็นลำดับขั้น มีความเข้าใจในหลักการ สามารถประยุกต์ใช้ วิเคราะห์ ยกตัวอย่างและกำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพที่สอดคล้องเป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล ครัวเรือนและชุมชนของตนได้ ตามลำดับ

(๒) การเสริมสร้างความรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วม เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการรวมพลังกลุ่มในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างประโยชน์และดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ความรู้ในการจัดทำประชาคม การจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมกลุ่มหรือการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วม เป็นต้น เพื่อให้เกษตรกรเกิดความเข้าใจในกระบวนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม มีความสามารถในการกำหนดแผนและกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วมด้วยการวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ และร่วมกันกำหนดวิธีแก้ไขปัญหาวางแผนป้องกันและกำหนดแนวทาง

การดำเนินงานเพื่อพัฒนากลุ่ม/ชุมชนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นโดยใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน

(๓) การเสริมสร้างความรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการเกษตรตามความต้องการของเกษตรกร เช่น การให้ความรู้ในด้านการผลิตพืช ปศุสัตว์ ประมง การเสริมสร้างความรู้ในการประกอบกิจกรรมเสริม ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร การตลาด การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

(๔) การจัดทำแผนการฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมและการสาธิต เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมและการสาธิตตามความต้องการของเกษตรกร

(๕) การให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ๕ รูปแบบหลัก (เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ เกษตรธรรมชาติ และวนเกษตร) โดยประสานงานปราชญ์ชาวบ้าน หรือเจ้าหน้าที่เกษตรและสหกรณ์จังหวัด หรือส่วนราชการอื่นใด เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วย

ให้เกษตรและสหกรณ์จังหวัดพิจารณาอนุมัติแผนการฝึกอบรมและการฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมและการสาธิตของเกษตรกร ตามความต้องการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ

๒) การฝึกอบรมให้ความรู้กับเกษตรกร

ให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเป็นผู้จัดหรืออำนวยการให้มีการจัดฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ให้กับเกษตรกรตามแผนที่กำหนดร่วมกับศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

๓) การฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมและการสาธิต

ให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเป็นผู้จัดหรืออำนวยการให้มีการจัดกิจกรรมและการสาธิตให้กับเกษตรกรตามแผนความต้องการของเกษตรกรที่กำหนดไว้ โดยเป็นกิจกรรมสาธิตเพื่อสนับสนุนแผนการดำเนินงานด้านการผลิต การตลาด การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาบุคลากร หรือแผนอื่นๆ ตามที่เกษตรและสหกรณ์จังหวัดได้อนุมัติแล้ว โดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเป็นผู้เบิกจ่ายงบประมาณสนับสนุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับค่าตอบแทน ค่าใช้สอย วัสดุและอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมสาธิต ตามระเบียบที่ทางราชการกำหนด

ตัวอย่างกิจกรรมและการสาธิตเพื่อสนับสนุนแผนการพัฒนาด้านการผลิต เช่น การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การแปรรูป การร่วมมือกันในการจัดหา แลกเปลี่ยน แบ่งปัน พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ วัตถุดิบในการผลิต แปรรูป การร่วมมือในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การเก็บเกี่ยวผลิตผล การแปรรูปผลิตผล การยืดอายุผลิตผล เป็นต้น

ตัวอย่างกิจกรรมและการสาธิตเพื่อสนับสนุนแผนการพัฒนาด้านการตลาด เช่น การติดต่อประสานงานเพื่อสร้างช่องทางการตลาด การเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการตลาด การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การร่วมกันออกร้านจำหน่ายผลิตผลของกลุ่มและสมาชิกตามสถานที่และเทศกาลต่างๆ เป็นต้น

ตัวอย่างกิจกรรมและการสาธิตเพื่อสนับสนุนแผนการประชาสัมพันธ์ เช่น การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลและผลิตผลจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เป็นต้น

ตัวอย่างกิจกรรมและการสาธิตเพื่อสนับสนุนแผนการพัฒนาบุคลากร เช่น การอบรมและศึกษาดูงานการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มที่สมาชิกให้ความสนใจ ให้สมาชิกเข้ารับการส่งเสริมเรียนรู้ในหลักสูตรต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพของเกษตรกรในด้านต่างๆ

ทั้งนี้ ในการฝึกอบรม การจัดกิจกรรมและการสาธิตให้พิจารณาจัดหาวิทยากรผู้มีความรู้ประสบการณ์ในการดำเนินงานและมีความเชี่ยวชาญที่สอดคล้องเหมาะสมกับแผนการฝึกอบรมและการจัดกิจกรรมและการสาธิตจากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ส่วนราชการในท้องถิ่น สถาบันการศึกษาหรือภาคเอกชน ให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ

๔) การพัฒนาปรับปรุงแปลงเรียนรู้

ให้ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน จัดทำคำขอเพื่อการพัฒนาปรับปรุงแปลงเรียนรู้ ภายในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ตามแบบที่ ๔ โดยการพัฒนาจะต้องเป็นไปเพื่อการส่งเสริม การดำเนินกิจกรรม การฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมและการสาธิตให้กับเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ เช่น ค่าใช้จ่าย ในการไถพรวนดิน ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงรถไถ ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงบำรุงดิน ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงสระน้ำ หรือบ่อสำหรับเลี้ยงสัตว์น้ำ การปรับปรุงโรงเรือนสำหรับเพาะเห็ด การซ่อมแซมระบบท่อส่งน้ำในแปลง เกษตรกรรม เป็นต้น โดยให้เกษตรกรและสหกรณ์จังหวัดเป็นผู้พิจารณาอนุมัติและเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายตามระเบียบ ที่ทางราชการกำหนด แห่งละไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท (ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาปรับปรุงแปลงเรียนรู้ให้ใช้จ่าย เพื่อการปรับปรุงแปลงดิน โรงเรือนเพาะปลูก สาระ บ่อ ในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ที่เข้าร่วม โครงการฯ โดยให้พิจารณาถึงความสอดคล้องเป็นไปตามแผนการฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมและการสาธิต ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ไม่รวมถึงการจัดซื้อครุภัณฑ์ การก่อสร้างโรงเรือน อาคารหรือระบบน้ำขึ้นใหม่ ทั้งนี้ สามารถจัดทำป้ายชื่อศูนย์ได้ในวงเงินไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท)

๓. แผนการปฏิบัติงาน

กิจกรรม	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบหลัก
๓.๑ การคัดเลือกศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อเข้าร่วม โครงการฯ	ส.ค. – ก.ย. ๒๕๕๙	สนง.กษ.จ.
๓.๒ โอนเงินผ่านทางสำนักงานเกษตรกร และสหกรณ์จังหวัดเพื่อให้จัดกิจกรรมใน ศูนย์เรียนรู้ฯ	ตุลาคม ๒๕๕๙	กนท.
๓.๓ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน จัดทำแผนการฝึกอบรมเกษตรกร แผนการ ดำเนินกิจกรรมและการสาธิต และแผนการ พัฒนาปรับปรุงแปลงเรียนรู้	ตุลาคม – พฤศจิกายน ๒๕๕๙	สนง.กษ.จ.
๓.๔ อนุมัติแผนการฝึกอบรม แผนการ ดำเนินกิจกรรมและการสาธิตและแผนการ พัฒนาปรับปรุงแปลงเรียนรู้ โดยเกษตรกร และสหกรณ์จังหวัด	พฤศจิกายน – ธันวาคม ๒๕๕๙	สนง.กษ.จ.
๓.๕ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ดำเนินกิจกรรมตามแผนที่ได้รับอนุมัติ	พฤศจิกายน ๒๕๕๙ – พฤษภาคม ๒๕๖๐	สนง.กษ.จ.
๓.๖ การติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน	ตุลาคม ๒๕๕๙ – กันยายน ๒๕๖๐	สนง.กษ.จ./กนท.
๓.๗ การติดตามกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการฯ โดยสำนักงานเกษตรและ สหกรณ์จังหวัด	กุมภาพันธ์ – มิถุนายน ๒๕๖๐	สนง.กษ.จ.
๓.๘ การสรุปและรายงานผลการดำเนินงาน	กรกฎาคม ๒๕๖๐	สนง.กษ.จ./กนท.

๔. การรายงานความก้าวหน้า การติดตามผลของการดำเนินงานและการจัดการฐานข้อมูล

๔.๑ ให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดรับสมัครผู้สนใจเข้ารับการฝึกอบรม ตามแบบที่ ๑ และ จัดทำแบบรายงานการคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมโครงการศูนย์เรียนรู้ฯ ตามแบบที่ ๒ ส่งให้กองนโยบาย เทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทราบ ภายในวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๙

๔.๒ ให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดส่งแผนการฝึกอบรม ตามแบบที่ ๓.๑ และแผนการฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมสาธิต ตามแบบที่ ๓.๒ ของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนและแบบคำขอการพัฒนาปรับปรุงแปลงเรียนรู้ ตามแบบที่ ๔ ที่เกษตรและสหกรณ์จังหวัดให้ความเห็นชอบแล้วให้กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรฯ ทราบ ภายในวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๙

สำหรับจังหวัดใดที่ดำเนินการจัดฝึกอบรมภายในเดือนตุลาคม – ธันวาคม ๒๕๕๙ ขอให้เกษตรและสหกรณ์จังหวัดจัดส่งแบบตามข้อ ๔.๑ และ ๔.๒ ให้กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรฯ ทราบ ก่อนการจัดฝึกอบรมด้วย

๔.๓ ให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดจัดทำรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการฯ ตามแบบที่ ๕ โดยตัดยอด ณ วันที่ ๒๕ ของทุกเดือน และจัดส่งให้กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรฯ ทราบ ในวันที่ ๒๗ ของทุกเดือน (เริ่มรายงานครั้งแรก รอบวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๙) ทั้งนี้ หากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนดำเนินการฝึกอบรมเรียบร้อยแล้ว ให้รายงานความก้าวหน้าประจำเดือนตามปกติจนถึงสิ้นปีงบประมาณ

๔.๔ ให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดจัดทำแบบรายงานรูปแบบการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ ตามแบบที่ ๖ โดยสรุปข้อมูลจากใบสมัครของผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามแบบฟอร์มที่กำหนด (แบบที่ ๑) และจัดส่งให้กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรฯ หลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรมในแต่ละรุ่น โดยให้จัดส่งพร้อมกับรายงานความก้าวหน้าตามข้อ ๔.๓

๔.๕ ติดตามผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ผ่านการฝึกอบรม และตรวจเยี่ยมการดำเนินงานตามแบบที่ ๗.๑ และจัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการ โดยระบุถึงปัญหาอุปสรรคพร้อมข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข ตามแบบที่ ๘ พร้อมทั้งสรุปผลการติดตามผู้เข้ารับการฝึกอบรม ตามแบบที่ ๗.๒ จัดส่งให้กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรฯ ทราบ ภายในเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๐

๔.๖ ให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดจัดทำแบบรายงานรูปแบบการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลังการฝึกอบรมฯ ตามแบบที่ ๙ โดยสรุปข้อมูลจากแบบติดตามเกษตรกร (แบบที่ ๗.๑) และจัดส่งให้กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรฯ ทราบ ภายในเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๐

(สามารถ download แบบฟอร์มการรายงานผลได้ที่ www.opsmoac.go.th > เกษตรกรรมยั่งยืน > ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน > ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ปี ๒๕๖๐)

๔.๗ นำเข้าข้อมูลศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนที่เข้าร่วมโครงการฯ ให้ครบถ้วน ภายในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๐ โดยข้อมูลผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เข้าร่วมโครงการฯ ให้นำเข้าทันทีเมื่อดำเนินการคัดเลือกแล้วเสร็จ เพื่อเป็นการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและตรวจสอบความซ้ำซ้อนในการเข้าร่วมโครงการฯ (URL ระบบบริหารจัดการฐานข้อมูลของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน และศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน <http://atsd.moac.go.th/aicms>)

๕. การจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายให้กับสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จะจัดสรรงบประมาณให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด เป็นงบรายจ่ายอื่นเพื่อใช้ในกิจกรรมดังนี้

๕.๑ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเสริมสร้างความรู้ให้กับเกษตรกร สำหรับดำเนินกิจกรรมในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน แห่งละ ๑๒๕,๐๐๐ บาท เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการฝึกอบรมให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมและการสาธิต ประกอบด้วย

๑) ค่าใช้จ่ายในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เข้าร่วมโครงการฯ ตลอดระยะเวลาในการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติ

- ค่าวิทยากร
- ค่าอาหารว่าง
- ค่าอาหารกลางวัน
- ค่าวัสดุอุปกรณ์

- ค่าพาหนะเดินทางผู้เข้าร่วมโครงการฯ (เบิกจ่ายตามจริงตามระเบียบทางราชการ กำหนด ทั้งนี้ไม่เกิน ๕๐๐ บาท ตลอดระยะเวลาเข้าร่วมโครงการฯ)

๒) ค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิต

๓) ค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามแผนการตลาด

๔) ค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามแผนการประชาสัมพันธ์

๕) ค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมตามแผนการพัฒนาบุคลากร

๖) ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาปรับปรุงแปลงเรียนรู้ โดยให้เกษตรกรและสหกรณ์จังหวัด เป็นผู้พิจารณาและอนุมัติเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการพัฒนาปรับปรุงแปลงตามแบบคำขอเพื่อพัฒนาปรับปรุงแปลงของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน แห่งละไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท

ทั้งนี้ หากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ไม่มีความประสงค์จะใช้เงินงบประมาณ ของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อพัฒนาปรับปรุงแปลงเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตามแนวทางที่กำหนดไว้ ขอให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดส่งคืนเงินงบประมาณ ดังกล่าวให้กับกองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ด้วย

๕.๒ ค่าใช้จ่ายในการกำกับดูแล อำนวยความสะดวกและติดตามความก้าวหน้าการดำเนินกิจกรรม ของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน แห่งละ ๗,๐๐๐ บาท

๕.๓ ค่าใช้จ่ายในการติดตามผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด จะได้รับจัดสรรงบประมาณ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการติดตามเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ตามจำนวนเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน รายละ ๑๐๐ บาท จำนวนไม่เกิน ๓๐ ราย/แห่ง เป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท/แห่ง

๖. การสนับสนุนเอกสารประกอบการฝึกอบรม

๖.๑ หนังสือองค์ความรู้และภูมิปัญญาของศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อแจกจ่ายให้ เกษตรกรทั่วไปที่เข้ารับการฝึกอบรม คนละ ๑ เล่ม สำหรับใช้ในการฝึกอบรมและประกอบอาชีพเกษตรกรต่อไป

๖.๒ หนังสือ ๑๒๕ อาชีพ เกษตรกรรมทางเลือก เพื่อแจกจ่ายให้แก่เกษตรกรทั่วไปที่เข้ารับ การฝึกอบรมคนละ ๑ เล่ม สำหรับใช้ในการฝึกอบรมและประกอบอาชีพเกษตรกรต่อไป

๖.๓ วุฒิบัตรเพื่อมอบให้กับผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในศูนย์หลัก คนละ ๑ ฉบับ ณ วันสุดท้าย ของการดำเนินกิจกรรม

๖.๔ หนังสือปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๙ เพื่อแจกจ่ายให้กับเกษตรกรทั่วไป ที่เข้ารับการฝึกอบรมคนละ ๑ เล่ม

ทั้งนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จะดำเนินการจัดจ้างพิมพ์เอกสาร (ตามข้อ ๖.๑ – ๖.๔) และแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุจากส่วนกลาง และให้ทำการจัดส่งให้สำนักงานเกษตร และสหกรณ์จังหวัดในแต่ละจังหวัด โดยกองนโยบายและเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรฯ จะแจ้งจำนวนเอกสารที่จะ จัดส่งให้จังหวัดทราบ ดังนั้นเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดจะต้องตรวจนับจำนวนเอกสาร ที่ได้รับให้ตรงกับใบส่งของ และลงลายมือชื่อรับเอกสารต่างๆ ในใบส่งของ เพื่อคืนให้แก่ผู้จัดส่งไว้เป็นหลักฐาน สำหรับเอกสารที่ได้รับดังกล่าวให้ส่งมอบให้กับศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน เพื่อแจกจ่ายให้ผู้เข้ารับ การฝึกอบรม พร้อมทั้งให้ลงลายมือชื่อผู้รับไว้เป็นหลักฐานในการตรวจสอบของจังหวัดต่อไป